■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب امتیاز: سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

دوشنبه ۱۴ آذر ۱۴۰۱ | ۱۰ جمادی‌الاولی ۱۴۴۴ | ۲۰ صفحه | سال بیست‌وسوم - شماره ۶۳۷۳ | Monday - Dec 5, 2022

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰
■ تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴ ■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
■ شاپا: ISSN1735-3637 ■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

امروز در تاریخ

■ زادروز مارکو گریگوریان، نقاش و بازیگر/ ۱۳۰۴
■ سالمرگ علی حاتمی، کارگردان و فیلمنامه‌نویس/ ۱۳۷۵
■ آغاز به کار رادیو پیام/ ۱۳۷۳
■ سالمرگ پروفسور کاظم معتمدنژاد/ ۱۳۹۲

واحه

چنان به موی تو آشفته‌ام به بوی تو مست
که نیستم خبر از هر چه در دو عالم هست

سعدی

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۱:۵۵	غروب آفتاب: ۱۶:۵۱
اذان مغرب: ۱۷:۱۱	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۱۰
اذان صبح (فردا): ۵:۳۰	طلوع خورشید (فردا): ۷:۰۰

پیشخوان

از پشت میز عدلیه

کتاب‌های طنزر کم نیستند هر چند در بازار نشر ایران کمتر به آنها پرداخته شده است اما کتاب امروز به نوعی شوخی به حوزه‌ای جدی است. شما به پرونده‌های قضایی و داستان‌های مرتبط با آن علاقه دارید؟ به داستان طنز و خاطره‌نویسی چطور؟ اگر جواب‌تان به هر دو این پرسش‌ها مثبت است، این کتاب بهترین گزینه پیشنهادی به شما ست.

این کتاب با زبانی خودمانی درباره واقعیات روزمره و جالب یک قاضی نوشته شده است؛ چه اتفاقات داخل دادگستری و چه بیرون از آن. نویسنده که خود قاضی دادگستری است، خودش و دیگران را در این کتاب نقد کرده، از خوشی‌ها و سختی‌های قضاوت گفته و به رفتارهایی که مردم با قاضی‌ها دارند، اشاره کرده است.

با خواندن این کتاب، تصویر شفاف‌تر و واقعی‌تری از یک قاضی در ذهن شما نقش خواهد بست. در بخشی از کتاب می‌خوانید: «متهم کیست؟ من یک قاضی هستم. محل کار من در دادسراست.

این که دادسرا کجاست و چه فرقی با دادگاه دارد و کلا تشکیلات قضایی چه بخش‌هایی دارد اصلا مهم نیست، یعنی مهم است ولی موضوع این کتاب نیست؛ چرا که این خاطرات برای عموم نگاشته شده و به مباحث علمی و تخصصی حقوق نمی‌پردازد. فقط این را بگویم که در دادسرا سروکار ما با متهم و جرم و مجرم و بزه‌دیده و بگیر و ببند و بازداشت و این‌طور چیزها است.»

کتاب «از پشت میز عدلیه» خاطرات طنز یک قاضی دادگستری، نوشته امین تویسرکانی در نشر چشمه چاپ شده است. از آثار دیگر تویسرکانی می‌توان به طنز «خونه نقلی» و «ضمانت‌نامه» اشاره کرد.

دو دهه آموزش بی‌نتیجه

چرا پیداشدن توله‌یوزها اتفاق خوبی نیست؟

خبر تولد دو توله‌یوز در توران با پیوست کلمه «غافلگیری» همراه بود. در روزگاری که با انجام برنامه‌های بسیاری (همچون پروژه پر سروصدای تکثیر در اسارت) سعی در افزایش جمعیت این گونه حیوانی داشته‌ایم، انتشار خبر تولد دو توله‌یوز در توران - که از قضا ماده هم بودند - می‌توانست خبر خوشی باشد اما خیلی زود این خبر خوش بدل به یاس و حسرت شد. چراکه در ادامه این خبر آمده بود چوپانی از آن منطقه دو توله‌یوز را به سازمان محیط زیست سمنان تحویل داده است. اما چرا این ماجرا باعث انتقاد تند برخی کارشناسان حیات‌وحش شد؟ و مهم‌تر این که حالا با توجه به این ماجرا سرنوشت دو توله‌یوز پیداشده چه می‌شود؟

خبر ابتدایی این بود که اداره کل حفاظت محیط زیست استان سمنان اعلام کرد دوتوله یوزپلنگ (کمتر از یک‌ماهه) توسط یک چوپان از طبیعت جدا شده است. با اطلاع سازمان محیط زیست در روز جمعه این سازمان تصمیم گرفت آنها را به محل زنده‌گیری خود برگرداند. به همین دلیل بلافاصله تیم کارشناسی و فنی از سازمان مرکزی و اداره کل سمنان به محل اعزام شدند و تلاش برای اطلاع از وضعیت مادر و حتی‌الامکان بازگرداندن توله‌ها به زیستگاه انجام پذیرفت اما با توجه به سردبودن هوا، سن پایین توله‌ها و سایر شرایط موجود، به منظور حفظ جان آنها، توله‌یوزها حدود نیمه شب گذشته به پاسگاه محیط‌بانی منتقل شدند. روز شنبه این خبر با این توضیحات منتشر شد. عموما در همه خبرها از این ماجرا با عنوان اتفاقی خوش یاد می‌شد. بدیهی هم بود؛ چراکه ما در حالی ۶ ماه است دلمان به «پیروز» خوش است که می‌دانیم او توان زندگی در طبیعت توران را ندارد و تنها به نمادی از استقامت حیات‌وحش ایران شناخته می‌شود. پس از انتشار این خبر اما آرام‌آرام تصاویری از این توله‌ها در رسانه‌ها منتشر شد و معنای آن هم این بود که بازگرداندن این توله‌ها به طبیعت برخلاف آنچه سازمان محیط زیست تلاش کرده موفقیت‌آمیز نبوده است. با این حساب حالا اطلاعاتی از این توله‌ها به دست آمد که نشان از چگونگی وضعیت جسمانی آنها داشت. این که حالا می‌دانیم این دو توله‌یوز سه هفته سن دارند و هر دو ماده هستند و البته می‌دانیم تصمیم به بازگرداندن آنها به توران چند روزی زمان می‌برد. همچنین بر اساس آنچه از سازمان محیط زیست منتشر شده می‌دانیم تغذیه این دو توله‌یوز که در حال حاضر در محیط بانی توران نگهداری می‌شوند شیر خشک مخصوص گربه‌سانان است و حفاظت و تغذیه آنها کاملا با هماهنگی مشاورین ویژه انجام می‌گیرد. اما ماجرا خیلی زود سمت و سوی دیگری یافت. آن طور که کارشناسان حیات‌وحش به جام جم می‌گویند حالا باید شانس کمی برای بازگرداندن این دو توله‌یوز به طبیعت برایشان قائل باشیم، فارغ از این که از مادر این توله‌ها خبری نیست. آوردن آنها به محیط‌های انسانی هم دلیل دیگری خواهد بود در پس‌زدن توله‌ها توسط مادر. چراکه به دلیل نگهداری چند روزه این توله‌ها توسط انسان با فرض پیداشدن مادر هم این توله‌ها از سوی او پس زده خواهند شد و شانسی برای زنده‌ماندن نخواهند داشت. مواجهه ابتدایی با خبر پیداشدن این توله‌ها مواجهه‌ای برآمده از خشنودی بود اما با گذشت زمان کمی از این اتفاق نقدهای بسیاری به عملکرد دو دهه اخیر سازمان محیط زیست در رابطه با آموزش جوامع محلی صورت گرفت. بسیاری از آنها معتقد بودند که این سازمان طی ۲۰ سال اخیر همواره به آموزش چوپان‌ها در نحوه برخورد با حیات‌وحش تفاخر داشته در حالی که حالا مشخص شده این آموزش‌ها به درستی صورت نگرفته است. چراکه بهترین تصمیم در مواجهه با توله‌یوزها در دشت‌های توران رهاکردن آنها و ترک سریع محل بوده است. مرتضی پورمیرزایی، کارشناس حیات‌وحش و مدیرعامل انجمن حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در این رابطه اما نظر متفاوتی دارد. او به جام‌جم می‌گوید: «چوپان‌های این منطقه مدام در حال تغییر هستند و درصد قابل توجهی از آنها را اتباع افغانستانی شکل می‌دهند که به صورت فصلی در آن منطقه کار می‌کنند. بنابراین توجیه هرباره این افراد در رابطه با مواجهه با حیات‌وحش اساسا کار شدنی‌ای نیست». به نظر می‌رسد حالا پیروز دو همبازی دیگر هم پیدا کرده است، هر چند به دلیل تفاوت سنی این توله‌یوزها با پیروز کنار هم قراردادن آنها هم کاری غیرکارشناسانه است.

حکمت

امام سجاد(ع)

کاری که با تقوا همراه باشد اندك نیست.

تحف‌العقول

نکته روز

مورچه‌ها هم شیر می‌دهند!

مقاله تازه نیچر از شگفتی دیگری از زندگی مورچه‌ها پرده برداشت

آیسا اسدی
روزنامه‌نگار

برای نخستین بار محققان دریافتند که شفیره مورچه‌ها مایعی شبیه شیر ترشح می‌کنند تا دیگران را در کلونی تغذیه کنند. این پژوهش که ۳۰ نوامبر سال جاری در مجله Nature منتشر شد، نشان می‌دهد که شفیره مورچه‌ها مایعی غنی از مواد مغذی به عنوان شیر تولید می‌کنند که هم توسط بزرگسالان و هم لاروها مصرف می‌شود. لاروهایی که تازه از تخم خارج شده‌اند برای رشد و بقا به این مایع وابسته هستند، همان گونه که نوزادان پستانداران به شیر وابسته هستند.

شفیرگی چیست؟ حشرات با دگردیسی کامل لارو، پس از طی آخرین سن لاروی وارد مرحله شفیرگی می‌شوند. در این مرحله حشره فاقد حرکت، تغذیه و هر نوع فعالیت دیگری است. شفیره گاهی بدون پوشش است ولی معمولا در داخل پیله یا کپسول یا محفظه‌های دیگر این مرحله را طی می‌کند. پاتریزیا اِتورا، اخلاق‌شناس در دانشگاه سوربن فرانسه می‌گوید: «واقعا شگفت‌انگیز است که هیچ کس تاکنون متوجه این موضوع نشده است. تا پیش از این شفیره‌ها بی‌فایده تلقی می‌شدند زیرا آنها بی‌حرکت هستند. در برخی گونه‌ها پیله‌ای را دور خود می‌پیچند، غذا نمی‌خورند، فقط توسط مورچه‌های کارگر جابه‌جا می‌شوند. بنابراین تصور این بود که شفیره‌ها نمی‌توانند به جامعه مورچه‌ها کمکی کنند. اما این مقاله نشان می‌دهد که این تصور درست نیست.» اسنیر و همکارانش با مشاهده مورچه‌های مهاجم کلونال که در مراحل مختلف چرخه زندگی خود در انزوا نگه داشته می‌شوند، این کشف را انجام دادند تا بررسی کنند چه چیزی باعث یکپارچگی کلونی‌های مورچه‌ها می‌شود

ردیابی و بررسی شیر مورچه‌ها: محققان با تزریق رنگ آبی خوراکی به شفیره‌ها و ردیابی جایی که به شفیره ختم می‌شود، دریافتند که مورچه‌های بالغ این مایع را همان طور که ترشح می‌شود می‌نوشند و همچنین با حمل این شیر و رساندنش به لاروهای خود، در نوشیدن آن به لاروها کمک می‌کنند. این تیم ترکیب مولکولی این مایع را آزمایش کردند و ۱۸۵ نوع پروتئین مخصوص آن و همچنین بیش از ۱۰۰ متابولیت مانند اسیدهای آمینه، قندها و ویتامین‌ها را شناسایی کردند. ترکیبات شناسایی شده نشان می‌دهد که این مایع از مایعات پوست‌اندازی گرفته شده است؛ یعنی وقتی لاروها کوتیکول بیرونی خود را می‌ریزند و تبدیل به شفیره می‌شوند.

خبر روز

شهری شناور با خیابان‌هایی زیر آب

طرح‌های حیرت‌انگیز برای ساخت یک شهر شناور بزرگ با خیابان‌هایی زیر آب برای حرکت زیردریایی‌ها رونمایی شده است.

طرح‌های پروژه شهر آبی شناور در سواحل چین در صورت ساخت، جاه‌طلبانه‌ترین پروژه شهری تمام دوران خواهد بود. طرح‌ها برای اولین بار در سال ۲۰۱۵ منتشر شد که انتظار می‌رود در منطقه داوان گوانگدونگ، هنگ‌کنگ و ماکائو ساخته شود. در ابتدایی‌ترین حالت، شهر از یک بدنه پیش‌ساخته بتونی به طول ۱۵۰ متر و عرض ۳۰ متر تشکیل می‌شود. این شهر شناور که دور از سرزمین اصلی ساخته شده است، دارای یک پایانه بندر کروز برای کشتی‌های کروز بزرگ، یک اسکله برای قایق‌های تفریحی کوچک و یک اسکله برای زیردریایی‌های غیرنظامی است. بزرگراه‌های آب و زیر آبی، غلاف‌های مختلف شهر شناور را به هم متصل می‌کنند. اگرچه ممکن است ماکت‌های این شهر آینده‌نگر کاملا شبیه داستان علمی -تخیلی به نظر برسد، اما آن‌قدرها هم که به نظر می‌رسد دور از ذهن نیست.

پرسه

هجوم موش‌ها به شهر نیویورک

چه باور کنید یا نکنید، نیویورک یکی از گران‌ترین و تجملاتی‌ترین شهرها در جهان برای زندگی قلمداد می‌شود اما این شهر اکنون با یک معضل جدی مواجه شده است. این معضل شامل موش‌هایی می‌شود که به بخش‌های مختلف این شهر هجوم آورده‌اند. این موش‌ها سبب ایجاد مشکلات زیادی برای ساکنان این شهر شده‌اند و اکنون این شهری که هرگز نمی‌خوابد در تلاش برای مقابله با این موش‌هاست و می‌خواهد با استفاده از لوله‌های مکش‌دار سبب پاکسازی این شهر از وجود موش‌ها شود. شهردار نیویورک اطمینان داد این کار را انجام خواهد داد اما انجام این کار هزینه‌های زیادی دارد. به هر کسی که بتواند نیویورک را از شر این موش‌ها خلاص کند حدود ۱۷۰ هزار دلار پرداخت می‌شود.

کیوآرکد را اسکن کنید

آلمانی‌ها پول کریسمس ندارند!

طبق نظرسنجی انجام‌شده توسط موسسه INSA، حدود یک‌چهارم مردم آلمان می‌گویند امسال به دلیل تورم افسارگسیخته، هدایای کریسمس خریداری نمی‌کنند. این نظرسنجی که به سفارش روزنامه آلمانی بیلد انجام شده است نشان می‌دهد ۲۳ درصد شرکت‌کنندگان هیچ هدیه‌ای نخواهند خرید در حالی که کمتر از نیمی از افراد اعلام کردند قادرند هدایای مربوط به این عید را در درآمد معمول خود بگنجانند. ۲۲ درصد افراد شرکت‌کننده در این نظرسنجی گفتند برای خرید هدیه از پس‌انداز خود استفاده خواهند کرد و ۳ درصد نیز عنوان کردند این موضوع ممکن است برای آنان بدهی به همراه داشته باشد. بر اساس این گزارش، ۵۶ درصد هدایای محبوب کریسمس در مقایسه با سال گذشته افزایش قیمت داشته است.

کیوآرکد را اسکن کنید

عکس روز

بوی باران

اولین باران جدی پاییزی تهران، خیلی صورت و شمایل شهر را تغییر داد، آلودگی‌ها را شست، تازگی به صورت شهر پاشید و دیوار و درخت و خیابان را با حس واقعی پاییز آمیخت. معجزه طبیعت هر چند امسال دیرتر از هر سال آمد اما بارش‌های چندساعته تهران باعث شد شهروندان پایتخت لباس‌های مخصوص فصل سرد سال چتر به دست در شهر تردد کنند. پیام آسمان روشن بود؛ در آخرین ماه از این فصل تازه بوی پاییز می‌آید.

تسنیم

چهارراه

نگاهی به برخی گل‌هایی که فقط در ایران می‌رویند

ما گل‌های ایرانیم

کاشت و نگهداری از گل‌ها از دوران باستان در میان ایرانیان رایج بوده است. گل‌ها در فرهنگ ایرانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. در نقش‌برجسته‌های تخت جمشید، نیلوفر آبی در حاشیه سنگ‌نگاره‌های آن حجاری شده که نماد تمدن هخامنشی است. در فرش‌های دستباف، انواع صنایع دستی و گچبری‌ها از تصاویر گل‌ها بسیار استفاده شده است. ردپای گل‌ها را در ادبیات نیز می‌توان یافت؛ در شعر فارسی گل‌ها از جایگاه ارزشمندی برخوردار هستند و تمثیل‌های بسیاری از آنها در ادبیات دیده می‌شود. گل‌ها در فرهنگ ایران‌زمین به عنوان سمبل نیز به کار می‌روند؛ گل مریم، یاس و نرگس نمادی از پاکدامنی، گل سرخ نماد عشق و دوستی و گل لاله و شقایق نماد شهادت و ایثار است. گل‌های بومی ایران با توجه به موقعیت خاص جغرافیایی و توپوگرافی، بسیار متنوع و جذاب هستند. ایران کشوری چهار فصل و دارای آب و هوای متنوع است، همین ویژگی سبب به‌وجود آمدن تنوع زیستی در آن شده است. به گونه‌ای که آن را به زیستگاهی برای گونه‌های مختلف جانوری و گیاهی تبدیل کرده و زمینه را برای رویش انواع گیاهان منحصر به فرد به وجود آورده است. بر این اساس، ایران از جمله کشورهای غنی و خاستگاه اصلی بسیاری از گل‌ها و گیاهان بومی است. گل‌های بومی ایران کم نیستند؛ از زعفران تا زنبق ایرانی هر کدام ویژگی‌های منحصر به فردی دارند. در اینجا به چهار گل بومی ایرانی می‌پردازیم:

سوسن چلچراغ

سوسن چلچراغ یکی از نادرترین گونه‌های گل در جهان محسوب می‌شود. این گل کمیاب که فقط در روستای داماش ایران و بخشی‌هایی از آذربایجان رشد می‌کند به جهت قرارگرفتن گل‌های رو به پایین به سوسن چلچراغ معروف شده است. سوسن چلچراغ تنها گلی است که به عنوان یکی از آثار ملی طبیعی ایران به ثبت رسیده است. این گل به سبب زیبایی و ارزش فراوان آن در سال ۱۳۵۵ از سوی سازمان حفاظت محیط زیست مورد حفاظت قرار گرفت. هر ساله در اواسط خرداد و اوایل تیر این گل بلندقامت و واژگون، شکفته می‌شود و گردشگران این امکان را دارند تا در طول یک هفته به بازدید از سوسن چلچراغ بشتابند.

لاله واژگون

لاله واژگون گل منحصر به فردی است که فقط در ایران می‌روید. این گل یکی از گل‌هایی است که در اسطوره‌های ایران‌زمین جایگاه ارزشمندی دارد. در اسطوره‌ها این گل کمیاب شاهد مرگ سیاوش بوده و از غم سر به زیر شده و اشک می‌ریزد. اشک لاله واژگون در واقع شیره‌های بیرنگی هستند که در درون این گل قرار دارند و گاهی به سمت پایین سرازیر می‌شوند. دشت لاله‌های واژگون شهرستان کوهرنگ که در ۹۰ کیلومتری شهرکرد قرار دارد، مشهورترین دشت لاله در ایران با مساحتی در حدود ۳۶۰۰ هکتار است. این گل‌های منحصر به فرد که از اواخر فروردین می‌شکفند، تا اواخر اردیبهشت به مدت یک ماه چشم‌انداز بی‌نظیری را به گردشگران عرضه می‌کنند.

گل سرخ

گل سرخ یکی از نمادهای ملی ایرانیان محسوب می‌شود. این گل پیوندی ناگسستنی با فرهنگ و ادبیات ایران‌زمین دارد و بخشی از هویت ملی ایرانیان است. گل سرخ به جهت داشتن رایحه‌ای خوش و تنوع گونه‌ای در بسیاری از نقاط جهان کشت می‌شود. ایران یکی از رویشگاه‌های اولیه این گل محسوب می‌شود و دارای سابقه طولانی در تولید گل سرخ است. گل سرخ دارای کاربردهای بسیاری است و در صنایع غذایی، داروسازی و پزشکی و عطرسازی مورد استفاده قرار می‌گیرد. یکی از رویدادهای مهم گردشگری ایران در فصل بهار به واسطه گل سرخ است که شامل فعالیت‌های متنوعی چون بازدید از دشت‌های گل، خرید انواع مختلف آن و همچنین شرکت در مراسم گلابگیری می‌شود.

ارکیده زنبور

ارکیده زنبور را سرور گل‌های بومی ایران می‌نامند. این گل منحصر به فرد و نایاب در خطه شمال و اطراف نوشهر می‌روید. با دیدن عکس‌های این گل شاید تصور کنید تصاویر دستکاری شده‌اند اما خیر. شما با یک گل متفاوت سروکار دارید.

این گیاه از روش هوشمندانه‌ای برای بقای خود استفاده کرده و بدون داشتن سیستم عصبی، به نوعی تکامل دست پیدا کرده است که به ساده‌ترین روش از حشرات برای تکثیر نژاد خود بهره می‌برد. ارکیده‌زنبور در طول روند تکاملی چند میلیون ساله خود توانسته است به شکل گونه‌ای از زنبورهای ماده درآمده و با این ترفند زنبورهای نر را به خود جذب کرده و به این ترتیب بدون دردسر گرده‌افشانی کند!